

ՇՈՂԻՆ ՍԱՖՅԱՆ

ԱՄԵՆԱԼԱՎ
ՆՎԵՐԸ

ՀԱՅԴԵՏՐԱՏ

891.99-9B 15546

U-90 Unf. J. E.

U. 562m. and 7m. tip:

In. 504.

15/11	5/11	140
	11/11	502

ՀՈՂԻԿ ՍԱՖՅԱՆ

891.99-93

0-90

ՍՏՈՒԳԱՄԵ Է 1961 թ.

ԱՄԵՆԱԼԱԿ ՆՎԵՐԸ

15546
A $\frac{\text{II}}{30672}$

ՀԱՅԳԵՏԶՐԱՏ

ՀԱԿԵՄ ԿԵՆՏԿՈՄԻՆ ԿԻՑ ՄԱՆԿԱ-ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԵՎԱՆ 1949

Շատիկը, ֆրանսիացիսը, զվազարդերն ու վերջազարդերը
նկարիչ՝ Ա.Ն. ԳԱՅԱՐՅԱՆԻ

Ш. САФЯН
Лучший подарок
(На армянском языке)
Аргиз, Ереван, 1949

ԱՄԵՆԱԼԱՎ ՆՎԵՐԸ

Կար մի մայրիկ: Այդ մայրիկն ուներ երեք երեխա՝
մեկի անունը Լուսիկ, մյուսինը՝ Յուսիկ, իսկ եր-
րորդինը՝ Արեգ:

Ամեն առավոտ մայրիկը բոլորից շուտ արթնանում,

կարգի էր բերում սենյակները, թեյ պատրաստում, երեսաներին կերակրում, դպրոց ճանապարհում:

Շատ բարի ու հոգատար էր մայրիկը:

Լուսիկը, Յուլիան ու Արեգը միշտ մտածում էին, թե ինչպես հասուցեն մայրիկի բարությունը, ինչով ու ջախջախեն նրան:

Լուսիկն ասում էր.

— Ես որ մեծանամ, մայրիկի համար աշխարհի ամենագեղեցիկ շորը կգնեմ:

Յուլիան ասում էր.

— Ես մայրիկին զբոսանքի կտանեմ աշխարհի ամենագեղեցիկ վայրերը:

Իսկ Արեգը՝ ամենավտճրը, խոսք չէր գտնում ասելու ու միշտ լռում էր:

— Իսկ դու, Արեգ, ինչ նվեր կտաս մայրիկին, — հարցնում էին քույր ու եղբայր:

— Չգիտեմ, — ասում էր Արեգը, — ես ոչ մի հարմար նվեր չեմ գտնում, որ մայրիկին արժանի լինի:

Բայց ահա մոտենում էր Մարտի 8-ի տոնը: Բոլորը պատրաստվում էին իրենց մայրիկներին ու տատիկներին նվերներ տալ: Էլ ինչպե՞ս կարող էին Լուսիկը, Յուլիան ու Արեգը լռել:

— Ես մայրիկի համար մանուշակներ կտանեմ, հիմա մանուշակներ քիչ կան, մայրիկը ծաղիկներ շատ է սիրում: Մ. յ թե կուրախանա... — մտքում որոշեց Լուսիկը:

— Ես հայրիկից փող կխնդրեմ ու մայրիկի համար մետաքսե գուլպաներ կգնեմ, — որոշեց Յուլիան:

Իսկ Արեգը ինչքան մտածեց, չկարողացավ մայրիկի համար մի հարմար նվեր գտնել ու շատ ախարհեց:

Լուսիկը գնաց ալդիները և քաղեց տրեխի ժպտացող առաջին մանուշակները:

Յուակը հայրիկից խնդրած փողով մայրիկի համար
դնեց մետաքսե ամենարնտիր գուլպաներ:

Եկավ Մարտի 8-ի օրը:

Առավոտյան շատ վաղ Լուսիկը ջրում գրած թաթ
մանուշակների փունջը ձեռքին մոտեցավ, պարզեց մայ-
րիկին ու հպարտորեն ասաց.

— Շնորհավոր քո տանը, մայրիկ:

Մայրն ընդունեց ծաղիկները, գրկեց, համբուրեց
Լուսիկի այտերն ու ասաց.

— Շնորհակալ եմ, աղջիկս:

Հետո մոտեցավ Յուակը, պարզեց փաթեթն ու ասաց.

— Շնորհավորում եմ քո տանը, մայրիկ:

Մայրիկն ուրախացավ, գրկեց, համբուրեց Յուակի
աչքերն ու ասաց.

— Շնորհակալ եմ, տղաս...

Արեգն էլ չհամբերեց, լաց եղավ դառնորեն:

Մայրիկը նրան էլ գրկեց, փաղաքշեց, մազերը շոյեց
ու ասաց.

— Մի լար, գավակս:

Հետո բոլորը միասին նստեցին սեղանի շուրջ:

Երեկոյան դպրոցից տուն եկած երեք թովուռն երե-
խաներ՝ Լուսիկը, Յուակն ու Արեգը:

Մայրիկն ասաց.

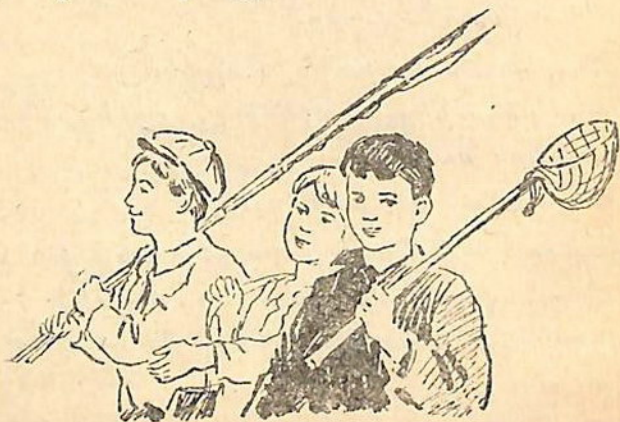
— Հապա, երեխաներ, ցույց տվեք ձեր օրագրերը:

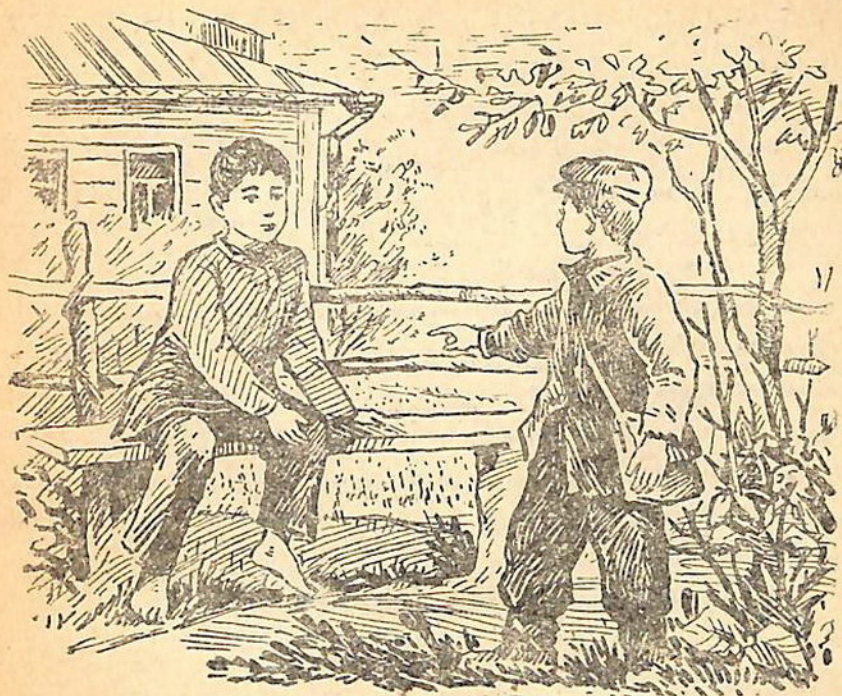
Բացեց Լուսիկի օրագիրը. այնտեղ շարադրության
համար սևուցչուհին նշանակել էր «3»:

Հետո բացեց Յուակի օրագիրը. Յուակն էլ բնկերսջը
հուշելու համար վարժից «4» էր ստացել. Այս օր կարգաց
մայրիկը, շատ տխրեց:

Վերջապես մայրիկը բացեց Արեգի օրագիրը և նրա
տխուր աչքերը փայլեցին ուրախությունից. Արեգը
թվաբանությունից «5» էր ստացել:

Նրեխաներ, ասացեք, ո՞վ բերեց ամենալավ նվերը
մայրիկին նրա տոնի օրը...

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԽԱՐՈՒՅԿԻ ՄՈՏ

Երիտասարդ պարտիզանուհի էլենին ֆաշիստները որոշեցին զնգահանարել:

Մահից առաջ նա խնդրեց թույլ տալ վերջին անգամ կերակրել իր չորս ամսական երեխային:

Ֆաշիստական սպան հեղնանքով ժպտաց ու ասաց.
— Կերակրիր:

Էլենը կաթ տվեց իր որդուն: Հետո ֆաշիստները սառնասրտորեն կրակեցին նրա վրա, ապա գիակը քաշ

տվին փողոց... Սենյակում դեռ ճշում էր թարմ կաթը
բերանին փոքրիկ երեխան:

Մարտիկն այնպես լսվ է հիշում այդ օրը:

Իսկ երեկոյան անսպասելի կերպով իրենց մութ
բակում նրա առաջ ցցվեց 13 տարեկան Ստեֆայի
կերպարանքը...

— Ի՞նչ կա, Ստեֆան:

— Լսիր,— հուզված ասաց տղան,— դու հայ ես,
այնպես չէ՞, և քո հայրենիքը Սովետական Միությանն
է: Ուրեմն քեզ կարող եմ վստահել, դու չես դավաճանի...
Այս գիշեր պարտիզանների համար հաց պիտի ստացվի:
Ես գնում եմ անտառ՝ պայմանավորված վայրում խա-
րույկ վառելու: Խնդրում եմ, ասա մայրիկիս, որ եթե ես
չվերադառնամ...

Հետո անսպասելիորեն Ստեֆան զվարթացավ:

— Ասա մայրիկիս, Մարտիկ, որ ինձ ների, ես վաղն
առավոտյան անպայման տանը կլինեմ...

Եվ Ստեֆան գնաց: Մարտիկը երկար նայեց հե-
ռացող ընկերոջ հետևից, հիշեց սպանված էլենին ու
մտածեց. «Ի՞նչ քաջ ու անվախ են այս բուլղարացի-
ները»:

Մարտիկը գնաց Ստեֆայի մայրիկի մոտ, հայտնեց
ընկերոջ խնդրածը, հետո եկավ տուն ու երկար ժամա-
նակ չէր կարողանում քնել: Մթության մեջ նրան երևում
էր Ստեֆան, որ ծածուկ սողում էր դեպի անփառ: Ահա
նա ցախ է հավաքում, կրակ է վառում: Կրակի փայլից նրա
դեմքը վառ ծիրանագույն է, աչքերը վառվում են խորա-
մանի, հաղթական ժպիտով... Հետո Մարտիկի աչքերը
մշուշվում են: Ջքանում է անտառն ու խաբույկը, և նա
երազում տեսնում է Ստեֆային սլառված անկողնում՝
արյունոտված ու վիրավոր...

— Է՛ր, ծույլ տղա, դեռ քնած ես...

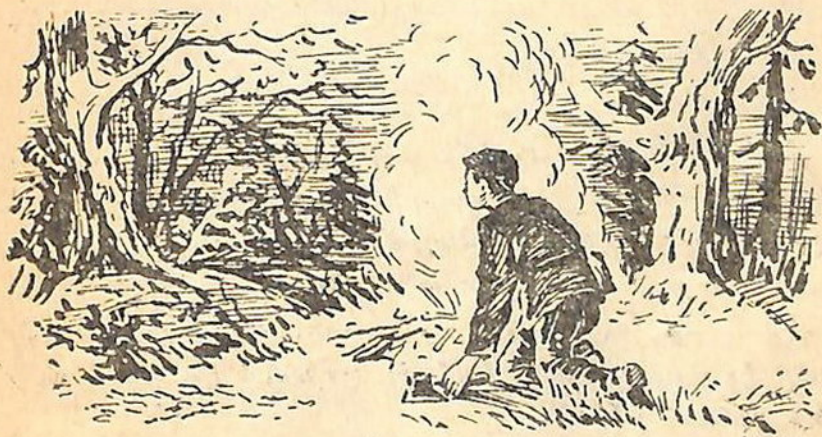
Ծանոթ ձախից Մարտիկն արթնացավ: Նրա առաջ, արևոտ սենյակի մեջտեղում կանգնել էր Ստեֆան:

— Հը, ինչպէս է, հաջողվեց:

— Իհարկե, եթե տեսնում ես, որ կանգնած եմ ալտեղ, նշանակում է հաջողվեց,— հպարտության շեշտը ձայնի մեջ, պատասխանեց Ստեֆան:

Այս պատմութիւնը Ծաղկածորի անտառում, խարուկի մոտ պատմեց Բուլղարիայից հայրենիք վերադարձած պատանի Մարտիկ Կյուրեղյանը: Նա իր կյանքում առաջին անգամն էր պիտներական ճամբարում: Եվ երբ երեխաները նրան խնդրեցին որևէ բան պատմել, նա նայելով խարուկի պայծառ կրակին, հիշեց Ստեֆանի գիշերային ճանապարհորդութիւնը, սպանված էլենին, նրա ճշացող մանկանն ու այս պատմութիւնը պատմելով, ավելացրեց.

— Ե, ինչքան լավ է, որ Բուլղարիան հիմա ազատ է: Բուլղարացիները մի իսկական բարեկամ ունեն, այդ ազատարար Սովետական Միութիւնն է:

Ծ Ա Ղ Կ Ա Մ Ա Ն Ը

Հակոբիկն իր մայրիկի հետ ապրում էր Հայաստանից հեռու, Հունաստանի մի փոքրիկ քաղաքում: Հայրը վաղուց մահացել էր, իսկ մայրը մի հարուստի ընտանիքում ծառայում էր որպես տնային աշխատող:

Էլ ոչ ոք չուներ նա, ոչ քույր, ոչ եղբայր: Դրա համար էլ մայրը նրան հաճախ տանում էր իր հետ, որ տանը մենակ չմնա...

Մայրիկի հետ միասին նա անցնում էր տանտիրուհու տիկին ժողեֆինայի հարուստ կահավորված սենյակները, դիտում զարդերը, ճենապակյա ամանեղենն ու անոթները, որոնց վրայից մայրը խնամքով սրբում էր աննշան փոշին...

Տանտիրուհու երեխաները նրան երբեմն մասնակից էին անում իրենց խաղերին. երբ «խանութ» էին խաղում, նրան դարձնում էին ծառա: Մի անգամ էլ Հակոբիկը խնդրեց, որ իրեն խանութպան դարձնեն: Երեխաները արհամարհանքով նայեցին նրա վրա ու բարձրաբարձր ծիծաղեցին.

— Մի սրան նայեցեք, խանութպան է ուզում դառնալ...

Այդ ծիծաղը շատ վիրավորեց Հակոբիկին: Նա ձեռք երկու տղաներին էլ: Աղմուկի վրա դուրս եկած տիկին ժողեֆինան ասաց նրա մայրիկին.

— Անահիտ, քո որդին իրեն շատ վատ է պահում: Խնդրում եմ նրան այլևս չբերես քեզ հետ:

Տանտիրուհու կարգադրությունը օրենք էր բոլոր համար: Ո՞վ կհամարձակվեր խախտել այն:

Եվ ահա, հետևյալ օրը մայրիկը աշխատանքի եկավ առանց Հակոբիկի՝ տխուր, մտազբաղ ու անհանդիստ: Դժվար էր Հակոբիկին տանը մենակ թողնել, մենակ ու քաղցած...

Բայց ի՞նչ արած. ուրիշ ելք չկար:

Աստիճանների վրա տիկին ժողեֆինան մայրիկին ժպտաց այնպես, այսինչ չէր պատահել: Տիկին ժողեֆինայի երեխաները նորից խաղում էին, այս ան-

գալ առանց «ծառայի»... Առաջին անգամ նրանք բոլորը շատ տհաճ ու անտանելի երևացին մայրիկին:

Ինչքան էլ մայրիկն աշխատեց չմտածել ու չտանջվել, չհաջողվեց: Նրան թվում էր, թե մենակ, փակված սենյակում, Հակոբիկը լաց է լինում, «մայրիկ» կանչում: Հետո սկսեց վախենալ, որ նա կարող է խաղալ վառարանի հետ, այրվել: Ուրիշ էլի շատ վատ մտքեր պաշարեցին մայրիկին... Եվ հանկարծ նրան թվաց, թե իր Հակոբիկը կախվել է երբորդ հարկի լուսամուտից և ընկնում է վար...

Մայրիկը ճչաց: Ռուսական ճենապակյա ծաղկամանը, որ վերցրել էր մաքրելու համար, ձեռքից ընկավ և զրնգոցով ջարդվեց դահլիճի հենց նոր փայլեցրած հատակին:

Իր սենյակից դահլիճ վազեց տիկին Ժողեֆինան: Նա չարուխի մեջ լի աչքերով նայեց սարսափահար մայրիկին ու ճչաց.

— Ի՞նչ արիք դուք, այդ ի՞նչ արիք: Ջարդել իմ Դիմայի Ռուսաստանից ուղարկած ծաղկամանը... Ձե՞ որ այս նրա վերջին հիշատակն էր:

Տիկին Ժողեֆինայի ավագ որդին՝ Դիման Ֆաշիստ էր: Պատերազմի ժամանակ նա մեր հայրենիքում զբաղվել էր խաղաղ բնակչությանը թալանելով, բայց մի օր էլ պարտիզանների կողմից սպանվեց իր թալանած տներին մեկի պատի տակ:

Ծաղկամանը ջարդելու համար Հակոբիկի մորը աշխատանքից հեռացրին:

Անցավ հինգ տարի:

Անահիտն իր որդու՝ Հակոբիկի հետ եկան Սովետական Միության ու հաստատվեցին Երևանում: Մայրիկն

աշխատանքի մտավ կարի գործարանում, իսկ որդին
դպրոց ընդունվեց:

Մի անգամ գործարանում երեկույթ կազմակերպվեց:
Այդ անմոռանալի օր էր: Շատ գովեցին լավ բանվորու-
հիներին, նվերներ բաժանեցին, նրանց հետ էլ Հակո-
բիկի մայրիկին:

Երբ գործարանի դիրեկտորը մայրիկին մատուցեց
նվերը, նա անչափ ուրախանալով, առաջին պահ չնկա-
տեց, թե այդ ինչ է: Հետո բացեց փաթեթը, դիտեց
այն ու գունատվեց... Մայրիկը նվեր էր ստացել ճիշտ
այնպիսի ճենապակյա ծաղկաման, որ նա ջարդել էր և
որի համար դուրս արվել ավիին Ժողովինայի տնից:
Ռուսական նույն տեսարանները, երիտասարդ պարող-
ների խումբը՝ ուրախ հարմոնիստով... Այնքան, այնքան
վեներանի ու նույնանման, որ Անահիտն առաջին բոսիին
աչինչ չկարողացավ ասել: Հետո նա դարձավ որդուն
ու շնջաց:

— Հակոբիկս, դու հիշում ես այս ծաղկամանը...

Ոչ, Հակոբիկը չէր հիշում:

Մոտիկ կանգնած կանայք տեսնելով իրենց ընկե-
րուհու հուզումը, հարցրին դրա պատճառը:

Եվ մայրիկը նրանց պատմեց իր կյանքի այն ծանր
օրերի մասին, որ նա անց էր կացրել հալոբնիքից հեռու:
Պատմեց ջարդված ծաղկամանի պատմությունը և այն,
թե ինչպես կապիտալիստական երկրներում հարյուր
հազարավոր մայրեր մի կտոր հաց վաստակելու համար
իրենց երեխաներին ստիպված են լինում թողնել մենակ
ու առանց հսկողության:

— Այս ծաղկամանը, — ասաց նա, — ամենաթանկ նը-
վերն է ինձ համար: Նա ինձ միշտ կհիշեցնի, որ ես
ազատվել եմ թշվառութիւնից:

Ծ Ո Ւ Յ Լ Տ Ղ Ա Ն

— Սուրիկ ջան, դասերդ սովորիր:

— Հիմա, մայրիկ, մի քիչ հանգստանամ...

Մայրիկը մտածեց, որ Սուրիկը պարտքից հոր է տուն եկել, նախաճաշից հետո պիտի հանգստանա, էլ չառարկեց Սնցավ մի ժամ:

— Սուրիկ, հանգստաց՞մը, դե եկ դասերդ պատրաստի՛ր:

— Դասե՞րս... Ու՛Ֆ,—տնքաց Սուրիկն ու աչքը տնկեց պատուհանից դուրս:— Տես, մայրիկ ջան, երեխա-

ները փողոցում ինչ լավ են խաղում,— ու առանց մայրիկի համաձայնությունն ստանալու նա սենյակից դուրս ծլկեց:

Մայրիկը փոքրիկ երեխա ուներ, շատ էր զբաղված նրանով: Հո չէր կարող ամեն ընդմիջ փողոց վազել, կանչել Սուրիկին: Այսպես անցավ երկու ժամ: Սուրիկը վազեց, վազվեց, աչքակապուկի խաղաց, քշեց ընկերոջ հեծանիվը, ու մի անծանոթ տղայի ծեծելուց հետո, հեկուկ տուն եկավ հայրիկի գալուց մի քանի ընդմիջ:

Ճաշեցին:

Հետո մայրիկը զբաղվեց խոհանոցում, իսկ հայրիկը սկսեց կարդալ օրվա թերթերը:

«Ի՞նչ լավ է, որ ինձ չեն նկատում: Բայց դե այսպես չի անցնի, հիմա կտեսնեն: Պետք է մի բան անել», — մտածեց Սուրիկը: Նա այս կողմ նայեց, այն կողմ նայեց, աչքն ընկավ «Ռոբինզոն Կրուզոյին», վերցրեց այն ու սկսեց կարդալ:

Հայրիկը նայեց ու մտածեց.

— Ի՞նչ խելոքացել է իմ տղան, եթե դաս է սովորում, չխանգարեմ...

— Ի՞նչ լուրջ է այսօր իմ տղան: Էլ չհիշեցնեմ, ինքն է սկսել դաս պատրաստել: Երևի պատմութուն է սովորում,— մտածեց մայրիկը:

Իսկ Սուրիկը աչքի պոչով նայում էր ու հրճվում իր հնարամտության վրա: Բայց նա կարող էր այդքան երկար նստել: Հոգնելով՝ սկսեց չարանալ Ռոբինզոնի համառ աշխատասիրության վրա:

Դեռ այդ ոչինչ: Մի քանի անգամ էլ նրան թվաց, թե Կրուզոն հեգնանքով ասում է.

— Է՛լ, եղբայր, դասերդ սովորե՛լ ես...

Այդ շատ զայրացրեց Սուրիկին: Նա խռովեց
Կրուզոյից ու բարկացած ասաց.

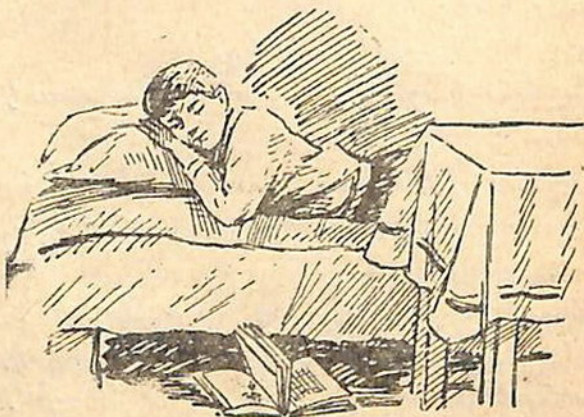
— Դե իհարկե, քեզ համար հեշտ է, ոչ մայրիկդ
է վրադ բարկանում, ոչ էլ հայրիկդ հանդիմանում...

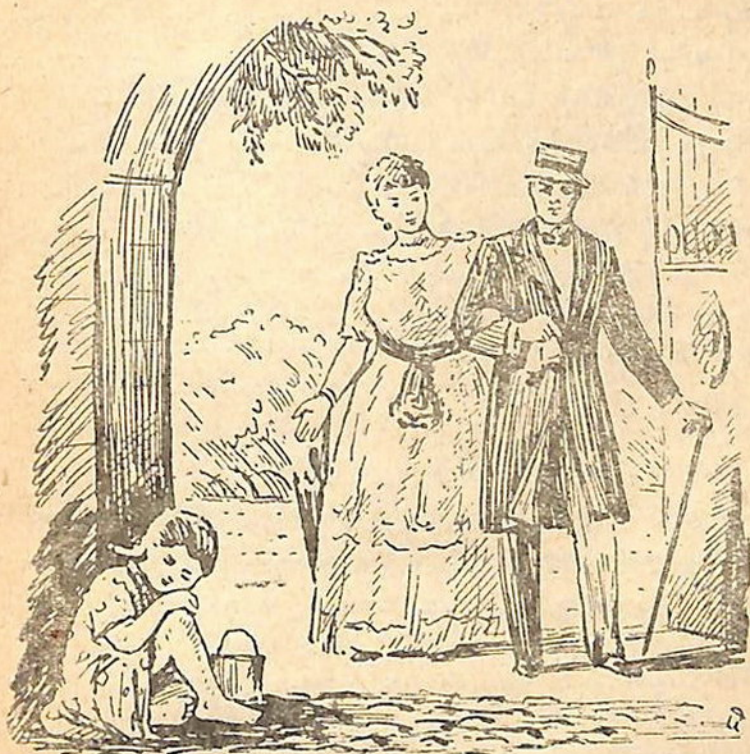
Կրուզոյի հետ զբաղվելը երկար չտևեց: Նա սխեց
ձանձրանալ, հետո մի ձիգ հորանջեց ու կողքի վրա շուռ
զալով... քնեց:

Գիրքն աղմուկով ընկավ հատակին: Բայց Սուրիկը
չարթնացավ: Մայրիկը մոտ վազեց իր «խելոք» բալի-
կին անկողնում տեղավորելու համար, բայց նրա մոտ
պատմության դասագրքի փոխարեն գտավ միայն «Ռո-
բինզոն Կրուզոն»:

Այսպես անցավ Սուրիկի օրը:

Երեխաներ, Սուրիկը սովորում է 4-րդ դասարանում:
Բայց ինչ եք կարծում, նա 5-րդ դասարան կփոխադրվի...

Ս Ե Փ Ա Կ Ա Ն Տ ՈՒ Ն Ը

Այն տունը, որտեղ ապրում էին Աստղիկն ու տատիկը, պատկանում էր մի հաստ քեռու, որին տան կենվորները «Որոտ» էին անվանում: Դեռ ամսվա սկզբին նա բարկացկոտ իջնում էր երրորդ հարկից, անցնում բոլոր բնակարանները և վարձ պահանջում:

Եվ ամեն անգամ Աստղիկը տեսնում էր, թե ինչպես տատիկը գունատվում է նրա երևալուց, դառնում ավելի ծեր ու զոզոռշուն:

Այս անգամ էլ տատիկը չկարողացավ ժամանակին վճարել տան վարձը: Նա նորից աղաչանքով լի հայացքը դարձրեց դեպի տանտերն ու ասաց.

— Մի քանի օր էլ սպասեցեք, պարոն...

Բայց «Որոտն» այս անգամ չսպասեց: Նա հեռախոսով ոստիկաններ կանչեց, որոնք տատիկին Աստղիկի ու աղքատիկ իրեղենների հետ միասին փողոց շարտեցին:

— Դուք ձեր սեփական տանը չեք ապրում, տիկին, պետք է անհանգստանալիք, — արհամարհանքով ասացին ոստիկանները...

Մի գեղեցիկ, շքեղ հագնված կին թեքվեց փողոցում անօգնական ընկած երեխայի վրա:

— Օ՛, Անրի, նայիր, ինչքան չքնաղ արարած է, — գոչեց նա դառնալով կողքին կանգնած տղամարդուն:

— Ի՞նչ քմահաճն ես, Սոֆի, թող դրան, միթե չես տեսնում, թե որքան կեղտոտ է:

— Կեղտոտ է, այդ ոչինչ, — առարկեց կինը, — ես նրան մաքրել կտամ, գեղեցիկ շորեր կհագցնեմ ու նա կդառնա հրաշալի մանկիկ: Ապա, նայիր նրա աչքերին...

Մանկան աչքերը ճիշտ որ զրավիչ էին. նրանք նայում էին անբուժելի թախիժով: Բայց տղամարդը չնկատեց այդ: Նա միայն ձեռքը թափ տվեց ու ասաց.

— Ինչպես կուզես, միկնույն է, քեզ հետ գժվար է վիճել...

Նա մեքենավարին հրամայեց երեխային տեղավորել ավտոլի մեջ ու քշել:

Ամբողջ ճանապարհին տիկինը խոսեցրեց երեխային, բայց պատասխան չստացավ: «Երևի համը է» մտածեց տիկինը և նրա հիացմունքը փոխվեց խղճահարուժյան: Նա փոքրիկի սառած ձեռքերն առավ իր ականջի մեջ, շփեց, որ տաքացնի: Երեխան դարձյալ մնաց լուռ ու

անհաղորդ։ Նա կարծես չէր զգուժ, թե ինչ է կատարվում իր հետ։ Հինգ տարեկան Աստղիկի հիշողության մեջ մնացել էր միայն իր տատիկը, որին անծանոթ մարդիկ փաթաթեցին մի հին սավանի մեջ, դրին սալի վրա ու տարան։ Աստղիկը ոչ մի կերպ չէր հասկանում, թե ինչու տատիկին տարան, իսկ իրեն ոչ։ Նա լաց եղավ, կանչեց տատիկին, որ իրեն էլ տանի, բայց անօգուտ։ Սալը գնաց, իսկ բարի, միշտ ուշադիր տատիկը նրան այս անգամ թողեց անպատասխան...

Այսպես մի քանի օր նա մնաց փողոցում, անցորդները խնամքին, մինչև այս անծանոթ կինը նրան իր տունը տարավ...

Սոֆին կանչեց իր աղախին Աշխենին, երեխային տվեց նրան, որ լողացնի, փաթաթի բազնիսի խալաթի մեջ ու նստեցնի բազմոցին։ Հետո նա պատրաստի հագուստներ բերել տվեց, հագցրեց Աստղիկին, փայփայեց նրան, լավ ուտելիքներ պատրաստեց նրա համար։

Բայց իզո՛ւր ջանք։ Երեխան լուռ էր։ Տիկինը շուտով հիասթափվեց։ Մանկան զեղեցիկ աչքերը ալկա չէին թովում իրենց գրավչությամբ...

Երեխան միայն մի անգամ խոսեց, երբ տիկինը սենյակում չէր։ Աշխենի մի քանի հարցերին նա միայն պատասխանեց.

— Մենք սեփական տուն չունենք...

Ի՞նչ տարօրինակ պատասխան։ Աշխենը սարսույց ամբողջ մարմնով։ Նա չէր կարող խմանալ, որ երեխայի հիշողության մեջ մնացել են բնակարանից դուրս նետվելու օրն ասված ոստիկանի վերջին բառերը։ Բայց երեխայի պատասխանը նրա մեջ արթնացրեց դառն մտածություններ... Ո՛չ միայն այդ երեխան, որին իր տիկինը գտել

է փողոցում և այժմ փախչալում է որպէս մի գեղեցիկ կառվի ձագի, ալլև ինքն ու իր նման շատ շատերը օտարութեան մեջ ալլալէս անտուն ու անհայրենիք են: Աշխենը հառաչեց: Ինչպէս նման է այդ երեխայի ճակատագիրը իր սեփականին...

Թեև սենյակում տաք էր, բայց նա նորից ծածկեց պառկած երեխային ու նրա սրտում խլրտաց մայրական սեր դեպի այդ փոքրիկ աղջիկը:

— Ինչպէս է քո անունը, բալիկ, — հարցրեց նա բընքշութլամբ:

— Իմ անունը Աստղիկ է, տատիկիս անունն էլ Մարո, մենք սեփական տուն չունենք...

— Ուրեմն՝ նա հայ է, — ուրախացավ Աշխենը:

Մյուս օրը տիկին Սոֆին հայտարարեց, թե երեխան իրեն բոլորովին ձանձրացրել է:

— Նա ինչ որ վայրենի է, թե ապուշ, չեմ հասկանում... Պետք է մի ծանոթ գտնել, նվիրել, կամ դիմել բարեգործական ընկերութիւն, որ նրան տեղավորի մանկատնում, — փնթփնթաց նա:

— Ես նրան կվերցնեմ, տիկին, թող մեծանա իմ երեխաների հետ:

— Ի՞նչ ես ասում, Աշխեն, առանց այն էլ դու հինգ երեխա ունես:

— Թող սա էլ լինի վեցերորդը: Ես և ամուսինս մի կերպ օրվա հացը կհասցնենք:

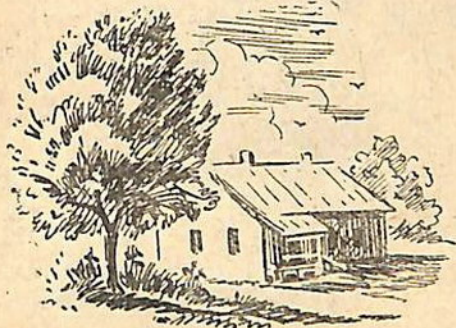
Այս դեպքից երկու տարի հետո մի հոգնած դեմքով ու նիհար կին իր վեց երեխայի հետ բարձրացավ իր համար անծանոթ աստիճաններով ու մտավ մի բավական հաճելի ու լուսավոր բնակարան: Այդ նրա տունն էր:

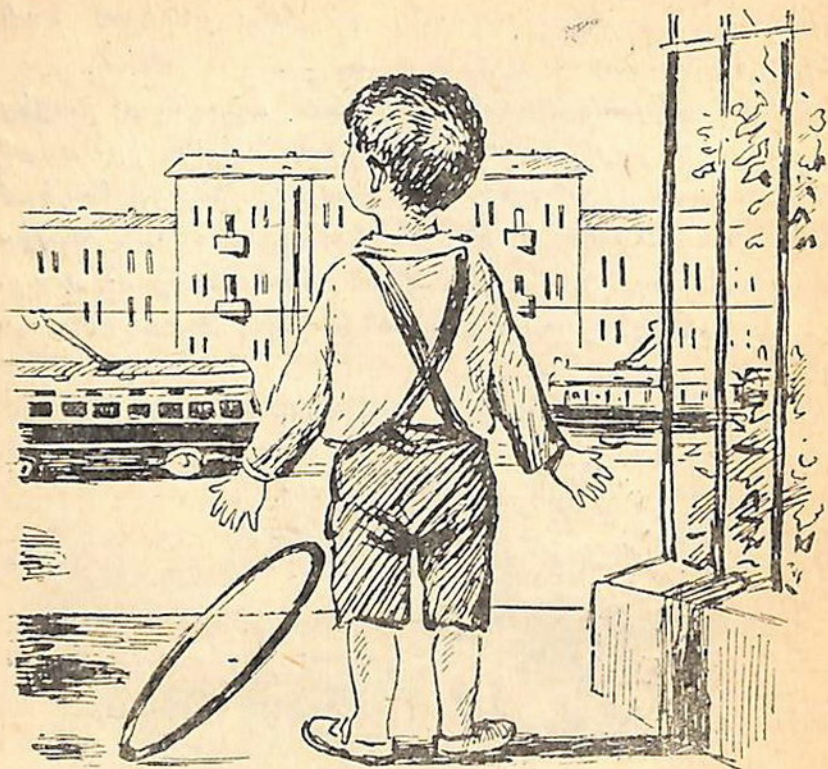
Նրա դեմքը երջանկութիւնից շողաց: Քիչ հետո եկավ նրա ամուսինը, բերելով տնային իրերը:

Այդ կինը Աշխենն էր։ Հալըհնադարձների առաջին քարավանով նա եկավ Երևան, իր հետ բերելով նաև գեղեցիկ Աստղիկին։

Իրերը տեղավորելուց հետո նա տիրաբար բացեց մեծ սենյակի լայն պատուհանները, նայեց իր առաջ փռված կանաչադարձ քաղաքին, նայեց դիմացը հավերժ ճերմակաթագ Մասիսներին, ու իր երեխաների միջեց ընտրելով Աստղիկին, գրկեց նրան, համբուրեց ու սսաց։

— Ուրախացիր, զավակս, մենք հիմա սեփական տուն ունենք։

ՔԵՌԻ ՄԻԼԻՑԻՈՆԵՐ ԱՆԴՐԵՅԸ

Մայրիկը ժամը 5-ին Արեգին՝ մանկապարտեզից տուն բերեց, խաղալիքներ ու գրքեր տվեց նրան ու պատվիրեց.

— Արեգ ջան, դու խաղա, ես գնամ խանութից հաց բերեմ: Հաց բերեմ, որ հայրիկն էլ գա՝ ճաշենք: Լավ...

— Լավ,— մամա ջան, գնա հաց բեր, որ ճաշենք:

Մայրիկը գնաց խանութ, իսկ երբ մի քանի բոլբոլից վերադարձավ, տեսավ, որ Արեգի վոխարեն հայրիկն է նստած թախտին:

— Սուրեն, իսկ ուր է Արեգը, կանչիր դա ճաշենք...

— Արեգը, — զարմացավ հայրիկը, — ես Արեգին չեմ տեսել: Մի՞թե դու նրան մանկապարտեզից տուն ես բերել:

— Դե իհարկե բերել եմ: Վա՛յ, Արեգս ուր է...

Նվ մայրիկն ու հայրիկը սկսեցին փնտրել Արեգին: Բայց Արեգը չկար ու չկար: Ո՛չ բալուժ, ո՛չ հարևանների տանը:

Երբ մայրիկը գնաց խանութ, Արեգը սկսեց մտածել. «Ես էլ գնամ խանութ, մամայիս օգնեմ, հաց բերենք: Ապա ինչո՞ւ է Սեդան իր մայրիկին օգնում», — աշտեա որոշեց նա և գրքերն ու խաղալիքները թողնելով, թախտից իջավ, բացեց դուռը և դուրս եկավ փողոց:

Հարևանուհու աղջիկը՝ Սեդան նրան հարցրեց.

— Արեգ, աչդ ուր ես գնում:

— Գնում եմ մամայիս օգնեմ, որ հաց բերենք խանութից:

Սեդան ծիծաղեց Արեգի ասածի վրա ու մտավ իրենց տունը: Իսկ Արեգը գնաց, հասավ խանութին ու տեսավ, որ խանութը փակ է, մայրիկն էլ չկա:

— Վա՛յ, մայրիկս ուր է գնացել:

Ու սկսեց փնտրել մայրիկին:

Գնաց Արեգը, հասավ մի ուրիշ փողոց: Շատ-շատ կանայք կային այնտեղ, բայց ոչ մեկը մայրիկին նման չէր:

Մի տղա մոտեցավ նրան ու հարցրեց.

— Փոքրիկ, աչդ ում ես փնտրում:

— Մայրիկիս եմ փնտրում, որ նրան օգնեմ, խանութից հաց բերենք...

— Այլ քեզ օգնական, — ծիծաղեց տղան ու հեռացավ։
Արեգը էլի շատ ուրոնեց մայրիկին, այնքան, որ մուժն
քնկավ, ճանապարհն էլ կորցրեց։ Էլ ուր գնար, կանգնեց
մի պատի տակ ու սկսեց լաց լինել։

Վալ, մամա ջան...

Այդ ժամանակ փողոցով մի միլիցիոներ էր անց-
նում։ Նա տեսավ լացող երեխային ու մոտեցավ։

— Ինչո՞ւ ես լալիս, փոքրիկ տղա։

Արեգը հպտտասխանեց։

Միլիցիոները դրպանից մի կանֆետ հանեց, տվեց
նրան։ Բայց Արեգը չվերցրեց։

— Ես կանֆետ չեմ ուզում, ես տուն եմ ուզում...

— Իսկ ձեր տունը որտե՞ղ է, — հարցրեց անծանոթ
քեռին։

— Չգիտեմ, մայրիկս գիտե, — լալով ասաց Արեգը։

Միլիցիոները մի քիչ մտածեց ու ասաց.

— Լաց մի լինի, արի գնանք ինձ հետ, ես քեզ
տուն կտանեմ։

— Տո՛ւն...

— Այո։

— Չէ՛, ես չեմ ուզում, դու միլիցիոներ ես, ինձ
կտանես Անդրեյի մոտ։

Քեռի միլիցիոները զարմանքով նայեց Արեգին ու
ծիծաղեց։

— Անդրեյը ո՞վ է, փոքրիկս։

— Արդրեյը։ Անդրեյի՞ն էլ չգիտես։ Այ, էն Ան-
դրեյը, որ չար ու լալկան երեխաներին չի սիրում։

— Բայց մի՞թե դու չար ես։

— Ոչ, քեռի, ես չար չեմ, ես միայն մայրիկիս եմ
ուզում։

— Դե լավ, արի քեզ տանեմ մայրիկիդ մոտ։

Արեգը նալեց միլիցիոներ քեռուն, նրա կրծքի լենինի շքանշանին ու վստահելով ձեռքը մեկնեց:

Գնացին նրանք ու հասան մի մեծ շենքի: Քեռին Արեգին դրկեց, բարձրացրեց աստիճաններով, ու լուսավոր միջանցքով անցնելով, կանգնեց մի դռան առջև: Նա դրպանից հանեց մի փոքրիկ, փայլուն բանալի, բացեց դուռը և Արեգի հետ ներս մտնելով, վառեց լույսը:

Սենյակում շատ տաք էր, մաքուր: Մի կողմում դրված էր սպիտակ ծածկոցով բազմոց, մյուս կողմում գրասեղան ու աթոռներ: Պատին Ստալին պապիկի պատկերն էր, որ կարծես Արեգին ժպտաց ու ասաց.

— Բարև՛, բարև՛, Արեգ ջան, ախ ինչո՞ւ մինչև հիմա չես քնել:

Քեռի միլիցիոների սեղանին այնքան լավ բաներ կային. սիրուն մարմարյա թանաքաման, կանաչ լուսամփոփ, մատիտներ ու գրիչներ և հեռախոս:

Արեգին բազմոցին նստեցնելուց հետո քեռի միլիցիոները ինչ-որ մեկի հետ երկաթ-երկար հեռախոսով խոսեց: Արեգը չիմացավ, թե ում հետ է նա խոսում:

Չանցած մի քանի րոպե, հնչեց հեռախոսի զանգը...

— Հարկավոր չէ, — պատասխանեց քեռի միլիցիոները իր խոսակցին: — Հայտնեցեք ինձ նրանց հասցեն, ես ինքս երեխային տուն կտանեմ...

Նա հեռախոսավողը դրեց տեղը և ուրախ-ուրախ հարցրեց.

— Փոքրիկա, ինչպե՞ս է քո անունը:

— Իմ անունը Արեգ է, Արեգ:

— Դե, Արեգ ջան, հիմա մենք ավտո կնստենք ու կգնանք ձեր տուն...

— Այո, քեռի, գնանք տուն:

— Իսկ դու ինձ թելով կհյուրասիրե՞ս:

— Այո, կհյուրասիրեմ: Մենք մուրաբա էլ ունենք: Քեռի միլիցիոները նորից գրկեց Արեգին, իջեցրեց աստիճաններից և նրան նստեցրեց «Պոբեդա» ավտոյի մեջ: Մեքենավարը դեկի մոտ էր: Արեգը նրան ասաց.

— Բարե ձեզ, ընկեր, դուք մեր տունը ճանաչում եք:

Մեքենավարը ժպտաց ու ասաց.

— Այո, իհարկե, ճանաչում եմ—Մարքսի փողոց համար 69.

Մեքենան վրճճով, սլացավ առաջ: Ճանապարհին քեռի միլիցիոները Արեգին ասաց.

— Տես, եթե մյուս անգամ առանց մայրիկի դու տանից հեռանաս, ես քեզ չեմ գտնի ու մայրիկի մոտ չեմ տանի: Հասկացա՞ր, Արեգ:

— Այո, քեռի, հասկացա:

Ավտոն հասավ Մարքսի փողոց, համար 69 տանը: Քեռի միլիցիոները Արեգին ավտոյից դուրս բերեց ու տուն տարավ:

Հենց որ մայրիկը նրան տեսավ, ուրախությունից լաց եղավ ու գրկեց, փաղաքշեց Արեգին: Իսկ հալըրիկն ասաց.

— Աշխեն, խնդրում եմ Արեգի հետ մի քիչ խիստ վարվիր: Նրան հարկավոր է ոչ թե փաղաքշել, այլ պատժել:

Քեռի միլիցիոները շատ բարի էր: Նա ասաց հայրիկին.

— Ընկեր քաղաքացի, խնդրում եմ այս անգամ Արեգին ներքե: Նա խոստանում է մյուս անգամ մենակ փողոց չվազել...

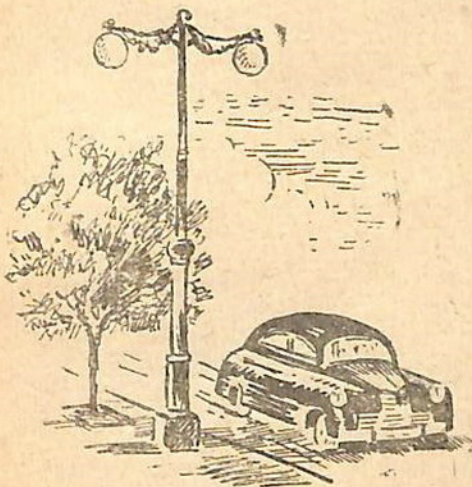
— Շատ լավ, ընկեր կապիտան Անդրեյ, ես նրան
այս անգամ կներեմ...

Հայրիկը սեղմեց քեռի կապիտան Անդրեյի ձեռքը,
շնորհակալութիւն հայտնեց, իսկ մայրիկը նրան հյու-
րասիրեց մուրաբայով թեյով:

Երբ բարի քեռին վեր կացավ և հրաժեշտ տվեց
բոլորին, Արեգը մոտեցավ նրան ու կամայուկ հարցրեց.

— Քեռի, բայց մի՞թե դու Անդրեյն ես...

— Այո, ես Անդրեյն եմ, բարեհոգի ժպտաց նա ու
համբուրելով Արեգի թշիկը՝ «բարի դիշեր» ասաց ու դնաց:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ամենալավ նվերը	3
2. Պատմություն խաբուէյի մաս	7
3. Ծաղկամանը	10
4. Ծույլ աղան	16
5. Սեփական տունը	19
6. Քեռի միլիցիոները Անդրեյը	24

Պատ. խմբագիր՝ ԱՂԱՎԼԵԻ
Տեխ. խմբագիր՝ Ի. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
Կոնտրոլ սրբագրել՝ Հ. ԴՈՂՈՒԹԱՆՅԱՆ

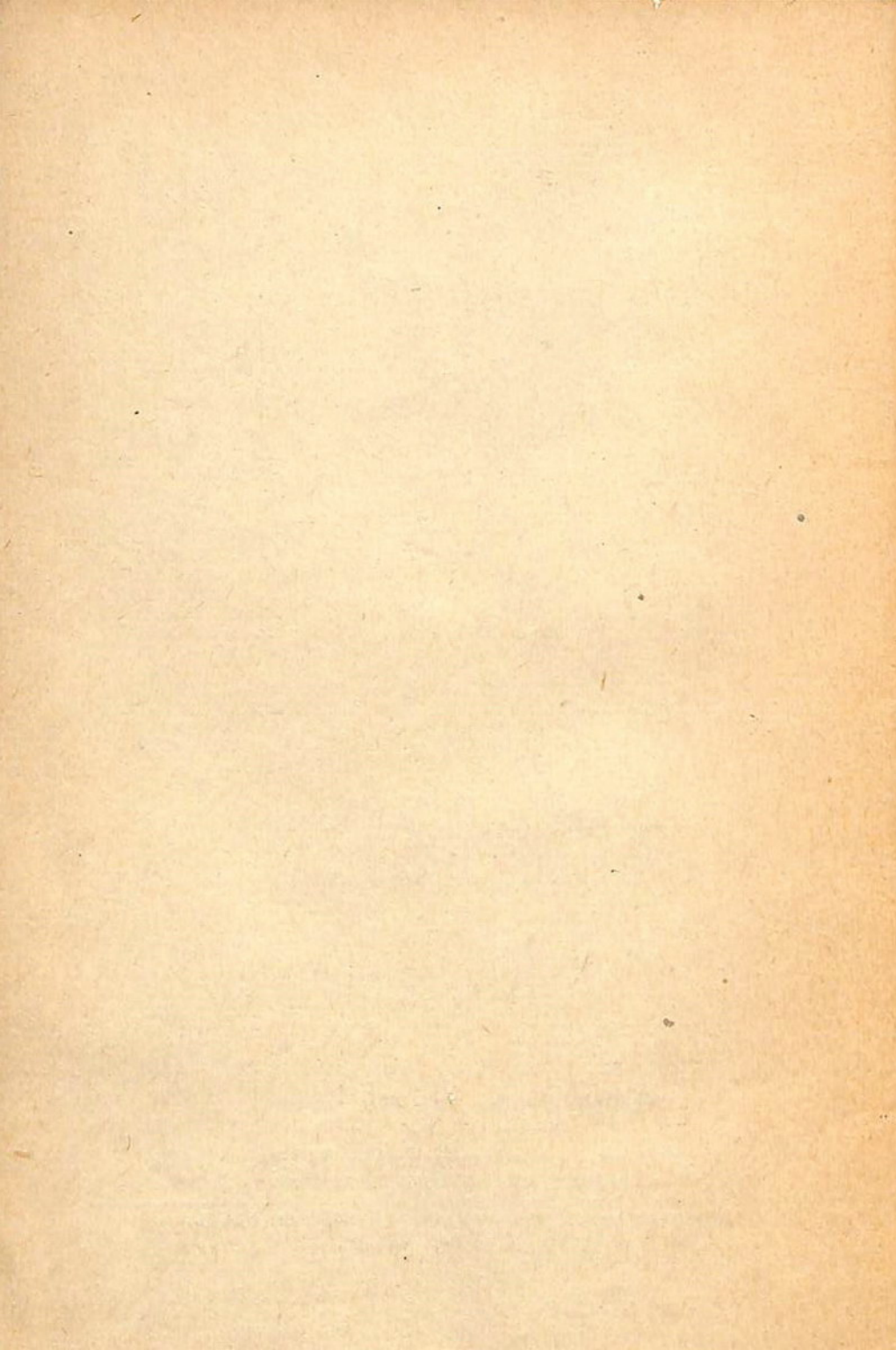
ՎՖ 04412, Պատվեր 1347, Տիրաժ 3000.

Տպագրական 2 ժ.

Հանձնված է արտադրության 4/X—1949 թ.

Ստորագրված է տպագրության 15/XI 1949 թ.

Հայպոլիգրաֆհրատի վարչության № 1 տպարան, Երևան,
Լենինի վ. № 65, 1949 թ.

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220030672

[154]

ԳԻՆԸ 1 Ռ. 50 Կ.

